

Вікторія Рарицька,
аспірант кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

УДК 347.73

Відповідальність держави у податкових правовідносинах як форма прояву асиметричності права держави на податки

Становлення правової держави та громадянського суспільства є неминучим наслідком перебудови взаємовідносин між людиною та державою на засадах паритетності, пропорційності прав та обов'язків, взаємності відповідальності. Наділення держави правом на податки, згідно домінуючої в науці податкового права етатистської доктрини оподаткування, обумовлює її особливе місце у податкових правовідносинах. Пріоритетне ж в науці та прямо чи опосередковано закріплене в чинному законодавстві розуміння юридичної відповідальності відображає особливості правового статусу держави як її суб'єкта. У зв'язку з цим, питання співмірності правової відповідальності держави та платника податків за порушення податкового законодавства виступає показником специфічної природи податкового права держави та засобом відображення співвідношення становища держави та платника податків у податкових відносинах.

Дискусійність питання про поняття, властивості юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства та особливості співвідношення відповідальності держави та платника податків як основних суб'єктів податкових правовідносин обумовлена відсутністю однозначного тлумачення категорії юридичної відповідальності у загальній та спеціальній юридичній літературі. Різноманітність підходів до розуміння юридичної відповідальності зумовлює необхідність їх аналізу та визначення за його результатами природи такої відповідальності, умов її настання, а також особливостей закріплення чинним законодавством відповідальності різних суб'єктів податкових правовідносин за порушення ними законодавства у сфері оподаткування.

Загальнотеоретичному дослідженню юридичної відповідальності присвячена увага значної кількості науковців, серед яких Б. Д. Базилев,

Н. О. Боброва, В. Д. Зорькін, Т. Д. Зражевська, Н. В. Іванчук, С. О. Комаров, В. М. Кудрявцев, О. Е. Лейст, О. О. Майданник, Л. О. Морозова та ін. Прямо чи побічно торкаються проблематики юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства у своїх наукових працях такі представники податково-правової доктрини, як А. Й. Іванський, Е. С. Дмитренко, О. В. Дьомін, О. А. Музика, Н. Ю. Онищук, М. Я. Сакали, Т. Н. Хабеев та ін. Проте, використаний зазначеними вченими позитивістський методологічний інструментарій став неспроможним пояснити істинну природу відповідальності держави у податкових правовідносинах, що вдалося зробити за допомогою застосування антропосоціокультурного підходу до розуміння податкового права вченій Р. О. Гаврилюк. Саме зазначений підхід заклав фундамент для нашого спеціального дослідження відповідальності держави за порушення податкового законодавства як форми прояву асиметричності податкового права держави.

З огляду на це, метою статті є дослідження відповідальності держави у податкових правовідносинах як форми прояву асиметричності права держави на податки.

Відповідальність являє собою відображення об'єктивного, історично конкретного характеру взаємовідносин між особистістю, колективом, суспільством з погляду свідомого здійснення взаємних вимог, які пред'являються їм [1, с. 49], що обумовлює участь в соціальних відносинах двох сторін: суб'єкта і системи соціального контролю [2, с. 284]. Відповідальність полягає в несприятливих наслідках для правопорушника, позбавленні його певних соціальних благ або покладанні на нього додаткових юридичних обов'язків, які створюють для суб'єкта правопорушення режим так званих правових втрат [3, с. 92].

Вчені пояснюють сутність юридичної відповідальності в застосу-

ванні державного примусу до осіб, які діють всупереч правовим нормам [4, с. 93]. У зв'язку з цим у змісті юридичної відповідальності виділяють об'єктивний державно-правовий момент і розуміють її як захід державного примусу або ототожнюють з покаранням за правопорушення, вважаючи, що вона є реалізацією санкцій правових норм, а також наслідком застосування до правопорушника заходів примусу [5, с. 102-103]. Юридична відповідальність виступає заходом державного примусу, покарання (стягнення, що накладається на винного у вчиненні правопорушення) і виявляється у застосуванні до нього санкцій правових норм. Деякі автори, зазначаючи, що юридична відповідальність реалізується в заходах державного примусу, у понесенні правопорушником втрат (матеріального чи особистого характеру) [6, с. 77], вказують на її спеціально юридичне значення – реакцію держави на здійснене правопорушення [7, с. 241]. Вчені визнають головним у змісті юридичної відповідальності суб'єктивний момент, тобто обов'язок винної особи підлягати заходам державного примусу за вчинене правопорушення [8, с. 26]. З огляду на це, існуюче у вітчизняній науці праворозуміння характеризується таким підходом до тлумачення юридичної відповідальності, за якого людина (в ролі потенційного правопорушника) та держава (в ролі контролюючої сторони, яка застосовує примус) протиставляються одне одному, сама ж держава з числа суб'єктів, які можуть нести відповідальність виключається.

Таке розуміння юридичної відповідальності та особливостей правового зв'язку між її суб'єктами впливає на становлення та розвиток поняття юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства. Не вдаючись до тривалої дискусії щодо доцільності виокремлення податкової відповідальності як самостійного виду юридичної відповідальності, слід зауважити, що відмінною ознакою податкового правопорушен-

ня, як єдиної підстави притягнення до податкової відповідальності, є його караність згідно податкового законодавства. У зв'язку з цим необхідно визнати, що поняття податкової відповідальності і відповідальності за порушення податкового законодавства не тотожні, друге поняття є набагато ширшим за перше і включає в себе також кримінальну, адміністративну та дисциплінарну відповідальність, що застосовується для охорони податково-правових норм [9, с. 229]. Правова природа зазначеної відповідальності є яскравим вираженням існуючого в науці та законодавстві розуміння ролі держави у податкових правовідносинах, визначення ступеня пропорційності, симетричності податкового права держави та податкового обов'язку платника податків.

Неоднозначне розуміння юридичної відповідальності за вчинення податкових правопорушень зумовлене відсутністю легальних дефініцій у чинному вітчизняному податковому законодавстві. Зазначена прогалина протягом тривалого часу існує навіть попри те, що інститут відповідальності є одним із найважливіших інститутів податкового права, адже за рахунок податків формується більша частина бюджету держави, а несплата податку порушує норми Конституції, які гарантують захист публічного інтересу та пов'язаних з ним прав і законних інтересів платників податків [10, с. 29-30].

Податковий кодекс України уникає закріплення необхідних для налагодження визначеності у податково-правовому регулюванні дефініцій, таких як юридична відповідальність за вчинення податкових правопорушень чи податкова відповідальність. В той же час, законодавець присвячує важливому для податково-правового регулювання питанню відповідальності Главу 11 Розділу II Податкового кодексу України [11]. Проте, передбачені нею склади податкових правопорушень їх суб'єктом визнають платника податків або інших представників так званої зо-

бов'язаної сторони податкового правовідношення (банки та інші фінансові установи, податкові агенти) [11]. При цьому в жодному передбаченому Податковим кодексом України складі податкового правопорушення не визнається в якості його суб'єкта держава чи органи державної влади, що впливає на пропорційність правового статусу держави і платника податків у податкових правовідносинах у розрізі їх відповідальності.

Про порушення балансу у податкових правовідносинах свідчить аналіз особливостей закріпленої законодавством суб'єктивної сторони податкового правопорушення. Основним показником такої асиметричності є визнання вітчизняним податковим законодавством відповідальності за вчинення податкового правопорушення без вини. Інститут вини становить собою суб'єктивну сторону правопорушення, під яким розуміється психічне ставлення суб'єкта до свого діяння і його наслідків [12]. Згідно ст. 109.1 Податкового кодексу України податковими правопорушеннями є протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених цим Кодексом та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [11]. Аналіз змісту процитованого законодавчого положення свідчить про відсутність вини як обов'язкової ознаки складу податкового правопорушення. Крім того, визначені Податковим кодексом склади податкових правопорушень також не містять вказівки на необхідність встановлення суб'єктивної сторони для притягнення до юридичної відповідальності.

Врахування вини порушника при вчиненні ним податкового правопорушення та можливість звільнення його від відповідальності активного використовується російським законодавцем. Податковий кодекс Росій-

ської Федерації визначає податковим правопорушенням винно вчинене протиправне (на порушення законодавства про податки і збори) діяння (дія або бездіяльність) платника податків, податкового агента та інших осіб, за яке встановлено відповідальність [13]. Податковий закон Російської Федерації вже при формулюванні дефініції податкового правопорушення виокремлює винність як обов'язкову його ознаку. Хоча російське податкове законодавство так само, як і вітчизняне, в якості суб'єкта податкової відповідальності визнає представників так званої зобов'язаної сторони податкових правовідносин – платників податків, не згадуючи про відповідальність держави та органів державної влади за порушення податкового законодавства, закріплення у ньому інституту вини як обов'язкового елемента складу податкового правопорушення, хоча б формально, проте все ж сприяє захисту прав та інтересів платників податків та налагодженню балансу у податкових правовідносинах.

Відсутність у вітчизняному податковому законодавстві вимоги щодо врахування вини, як обов'язкової умови настання податкової відповідальності зумовлює також відсутність у ньому прямо закріпленого принципу презумпції невинуватості. В той час, як вина являється суб'єктивним фактором (ознакою) податкового правопорушення, презумпція невинуватості – це процесуальна вимога до всіх учасників податкового спору, пов'язана з доведенням вини та наслідками, які з цього виникають [9, с. 229]. Презумпція невинуватості є універсальним принципом, гарантованим Конституцією України. До недавнього часу у вітчизняному податковому законодавстві було абсолютно відсутнє положення, яке закріплювало б презумпцію невинуватості платника податків. Нині чинний Податковий кодекс України у п. 4 ст. 56 закріпив положення відповідно до якого «Під час процедури адміністративного оскарження обов'яз-

зок доведення того, що будь-яке нарахування, здійснене контролюючим органом у випадках, визначених цим Кодексом, або будь-яке інше рішення контролюючого органу є правомірним, покладається на контролюючий орган» [11], чим фактично започаткував гарантування презумпції невинуватості платника податків на рівні поточного податкового законодавства. Проте із загального аналізу решти норм Податкового кодексу України, швидше за все, впливає принцип відповідальності без вини [14, с. 508].

На противагу українському податковому законодавству, Податковий кодекс Російської Федерації відсутність вини особи у вчиненні податкового правопорушення визнає в якості обставини, що виключає притягнення особи до відповідальності. Податкове законодавство Російської Федерації, з метою оптимального забезпечення балансу приватних та публічних інтересів при притягненні до відповідальності, визначає також обставини, які пом'якшують та обтяжують податкову відповідальність, чим забезпечує реалізацію принципу індивідуалізації покарання [13]. У вітчизняному податковому законодавстві такі положення відсутні, що свідчить про умисне залишення без уваги законодавцем усіх обставин, які можуть впливати на психічне ставлення особи-правопорушника до вчиненого порушення, обставини та передумови його вчинення та на міру відповідальності, яка до нього застосовується. Хоча відповідно до ч. 2 ст. 61 Конституції України юридична відповідальність особи має індивідуальний характер, абсолютна відсутність у вітчизняному податковому законодавстві обставин, спрямованих на забезпечення зазначеного принципу, фактично його порушує. Законодавець з мовчазної згоди допускає вирішення судами справ про податкові правопорушення лише шляхом доведення факту вчинення податкового правопорушення, встановлення ж наявності та форми вини є не обов'язковим.

Крім Російської Федерації, більш ліберальний підхід до платників податків реалізували також і інші держави пострадянського простору, серед яких Грузія (ст. 269 Податкового кодексу Грузії передбачає, що особа не несе відповідальності за податкове правопорушення, якщо його вчинення зумовлене форс-мажорними обставинами, а також надає можливість звільнення добросовісного платника податків від відповідальності за вчинення правопорушення, якщо воно було допущене через помилку або відсутність необхідних знань), Казахстан (де обов'язковим елементом складу податкового правопорушення є вина, а оскільки порушення податкового законодавства караються кодексом про адміністративні правопорушення, усі інститути адміністративної відповідальності (обставини, які виключають неправомірність діяння, звільняють або пом'якшують відповідальність тощо) поширюються й на адміністративні правопорушення у сфері оподаткування) [15].

Як свідчить практика, з боку податкових органів переважає підхід до правової оцінки ді-янь платників податків і характеру вини останніх у їх вчиненні, згідно з яким рішення податкового органу про притягнення платників податків до відповідальності найчастіше засновані на виявленні фактів неналежного, на думку податкового органу, виконання нормативних приписів податкового законодавства, незалежно від встановлення обставин, якими викликані такі факти, а також причетності до них платника податків та ступеня його вини в їх настанні [16, с. 71-72]. Тому закріплення презумпції невинуватості платника податків має надзвичайно важливе значення, адже без її спростування неможливе застосування до порушника заходів юридичної відповідальності. Саме тому закон покладає на державний орган обов'язок довести вину порушника і надає останньому право не доводити свою невинність [16, с. 70]. Існуюча ж етатистська держава, здійснюючи

справжню боротьбу з податково зобов'язаними їй особами за реалізацію свого суверенітету, виходить фактично з презумпції винуватості платника податків апріорі [17, с. 311].

Такий стан справ цілком обґрунтовується тим, що пануюча у вітчизняній науці та чинному законодавстві етатистська доктрина оподаткування основними функціями податкової відповідальності визнає превентивно-виховну, каральну та фіскальну. В той час, як існування превентивно-виховної функції податкової відповідальності є цілком виправданим з огляду на природу юридичної відповідальності, дві інші функції є яскравим відображенням домінуючого нині праворозуміння. Каральну функцію, серед інших, виокремлює у своєму теоретичному аналізі фінансово-правової відповідальності і вчений А. Й. Іванський [18, с. 52]. Як резюмує з огляду на це Р. О. Гаврилюк, наведена науковцем ієрархія функцій (регулятивна, превентивна, каральна, відновлювальна і виховна) фінансово-правової відповідальності в цілому та податково-правової відповідальності зокрема не випадкова – центральне місце у ній по праву належить каральній функції. На думку вченої, з точки зору філософії етатистського праворозуміння у цьому приховано глибинний сенс, квінтесенція юридичної відповідальності як такої: щоб контрагенти держави у фінансових в цілому та особливо у податкових відносинах з державою надалі боялись вчиняти які б то не було правопорушення [17, с. 317-318].

Спірним видається і виокремлення деякими науковцями фіскальної функції податкової відповідальності, обґрунтованої використанням у сфері оподаткування правовідновлювальних правових засобів – стягнення недоїмки та пені [9, с. 229]. Податкові санкції застосовуються як відповідна міра, що відображає негативну реакцію держави на податкове правовідношення. Відсутність у вітчизняному податковому законодавстві

ві обґрунтування податкових санкцій з точки зору співмірності та гуманізму свідчить про фіскальний характер податкової відповідальності, перетворення її у важливе джерело бюджетних доходів, потужний інструмент збагачення держави [9, с. 229]. Застосування податкових санкцій не може розглядатися як фіскальний інструмент, тобто додаткове джерело доходів держави, адже ціль податкових санкцій – забезпечити виконання учасниками податкових правовідносин їх обов'язків, налагодити розумний баланс публічного та приватного інтересів, а не поповнити бюджет. На жаль, вітчизняне податкове право, попри надзвичайно гостру необхідність правового закріплення подібного положення, умисно упускає з поля зору зазначений момент. З огляду на це, переконує вчена Р. О. Гаврилюк, юридична відповідальність за вчинення правопорушень податкового законодавства в етатистській матриці оподаткування поряд із заходами відновлювальними, превентивними та виховними має особливу – штрафну, каральну з боку субстанційної держави та жертвовну з боку платників податків природу [17, с. 326].

Виключення держави з числа суб'єктів, які можуть нести відповідальність за порушення податково-правових норм, відсутність інституту вини платника податків за вчинення податкового правопорушення, презумпції його невинуватості та положень, які стосуються індивідуалізації покарання, поряд з визнанням вітчизняною доктриною податкового права каральної та фіскальної функцій податкової відповідальності є цілком зрозумілим наслідком визнання науковцями суб'єктів правової відповідальності нерівними (нерівноправними [19, с. 23]), адже, на думку більшості вчених відносини відповідальності виникають між: уповноважувачим суб'єктом – державою [8, с. 87], державними органами [5, с. 170]; зобов'язаним – суб'єктом правопорушення [8, с. 87] чи особою, яка звинувачується у правопорушен-

ні [5, с. 170]. Якщо уповноважувачий суб'єкт завжди володіє повноваженнями і фактичною здатністю до реалізації карально-примусового впливу та правом застосовувати до правопорушника міру покарання, визначену санкціями, то зобов'язаний перебуває в стані відповідальності (підзвітності, підконтрольності тощо) [20, с. 17].

У зв'язку з невизначеністю правового регулювання відповідальності у сфері оподаткування, проблема юридичної відповідальності держави, її органів і посадових осіб у контексті взаємної відповідальності особи і держави набуває особливого значення. Закріплений статтею 4 Податкового кодексу України принцип невідворотності настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства [11], не конкретизуючи, якого саме із суб'єктів податкових правовідносин стосується, мав би застосовуватись як до однієї сторони податкового зобов'язання – платника податків, так і до іншої – контролюючих органів, які беруть участь у ньому від імені держави. На жаль, зазначене положення має однобокий характер та стосується виключно суб'єктів, які згідно етатистської доктрини представляють зобов'язану сторону податкових правовідносин. Скоріше винятком, ніж правилом є закріплене п. 200.23 ст. 200 Податкового кодексу України положення про відповідальність держави як суб'єкта податкових правовідносин, за порушення строку відшкодування платнику податків суми податку [11]. Зазначений законодавчий прецедент має надзвичайно важливе значення для налагодження симетричності у податкових правовідносинах, адже створює передумови для розвитку інституту відповідальності держави, який на сьогодні практично відсутній. Водночас, однієї фінансової санкції, яка застосовується за правопорушення з боку держави, вочевидь недостатньо для належного захисту інтересів платників податків у податкових відносинах [17]. Закріплення інституту відповідаль-

ності держави за порушення податкового законодавства могло б послужити вагомим кроком законодавця на користь досягнення балансу правового статусу держави та платника податків у податкових правовідносинах. Відсутність подібних положень зумовлює існування у вітчизняному податковому законодавстві несумісної з ідеєю верховенства права невідзначеності. Проте формальне збільшення законодавцем функцій, прав чи обов'язків органів державної влади та платників податків, збільшення нормативного матеріалу щодо їх відповідальності, нескінченна реорганізація самих органів без зміни парадигмальних підходів до розуміння їх істинного призначення та призначення держави, як інструменту суспільства, спрямованого на задоволення публічних потреб індивідів, методологічно неспроможні подолати прірву між платником податків та державою та налагодити баланс між ними у податкових правовідносинах.

У зв'язку з цим, наука податкового права потребує нагального перегляду досі домінуючих у ній доктринальних підходів до розуміння співвідношення ролі держави і платника податків у податкових правовідносинах, їх податкових прав та обов'язків, відповідальності за порушення податкового законодавства. Пануюче внаслідок ідейного правонаступництва пострадянської правової, в тому числі податково-правової науки порушення природного балансу правового статусу держави і платника податків у податкових правовідносинах дозволяє судити про асиметричність податкового права держави у них. З огляду на це, закріплений чинним законодавством та обґрунтований сучасною податково-правовою наукою інститут відповідальності держави за порушення податкового законодавства за своєю правовою природою є сутнісною формою прояву асиметричності права держави на податки.

Список використаних джерел

1. *Философский энциклопедический словарь*. – М.: Прогресс, 1983. – 485 с.
2. *Кудрявцев В. Н.* Закон, поступок, ответственность / В. Н. Кудрявцев. – М.: Наука, 1986. – 448 с.
3. *Сакали М. Я.* Правова природа юридичної відповідальності за вчинення податкових правопорушень / М. Я. Сакали // *Актуальні проблеми держави і права*. – 2010. – Вип. 56. – С. 91-97.
4. *Майданник О.* Конституційно-правова відповідальність: ознаки, підстави, суб'єкти / О. Майданник // *Право України*. – 2001. – № 2. – С. 91-93.
5. *Лейст О. Э.* Санкции ответственность по советскому праву (теоретические проблемы) / О. Э. Лейст. – М.: Изд-во МГУ, 1981. – 240 с.
6. *Музыка О. А.* Фінансове право: навч. посіб. / О. А. Музыка. – [2е вид., перероб. і допов.]. – К.: Вид-во ПАЛІВОДА, 2005. – 260 с.
7. *Общая теория права и государства: учеб.* / под ред. В. В. Лазарева. – [3е изд., перераб. и доп.]. – М.: Юрист, 2001. – 520 с.
8. *Базылев Б. Д.* Юридическая ответственность (Теоретические вопросы) / Б. Д. Базылев. – Красноярск: Изд-во Красноярского ун-та, 1985. – 120 с.
9. *Демин А. В.* Налоговое право России: Учеб. пособие / А. В. Демин; Федер. агентство по образованию; Краснояр. гос. ун-т; Юрид. ин-т. – Красноярск: РУМЦ ЮО, 2006. – 329 с.
10. *Зорькин В. Д.* Национальные интересы, современный миропорядок и конституционная законность. Доклад на Международной научно-практической конференции «Роль права в обеспечении национальных интересов» (Москва, 25 октября 2005 г.) / В. Д. Зорькин – М., 2005. – 45 с.

11. *Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI* // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112.
12. *Матузов Н. И.* Теория государства и права: учебник / Матузов Н. И., Малько А. В. – 3-е изд. – М.: Изд-во «Дело» АНХ, 2009. – 528 с.
13. *Налоговый кодекс Российской Федерации: от 31.07.1998 г., № 146-ФЗ* // Собрание законодательства РФ. – 1998. – № 31. – Ст. 3824.
14. *Онищук Н. Ю.* Принципи податкової відповідальності / Н. Ю. Онищук // Форум права. – 2012. – № 3. – С. 505-510.
15. *Ярмола А.* Відповідальність без вини / Артем Ярмола // Закон і бізнес. – 2014. – № 39 (1181) // Електронний ресурс: http://zib.com.ua/ua/print/102549chi_zastosovuvatimut_finansovisankciidopidpriemcivv_krim.html.
16. *Хабеев Т. Н.* Понятие налоговых правонарушений и порядок применения ответственности за их совершение: дисс. ... кандидата юрид. наук: 12.00.14 / Т. Н. Хабеев. – М., 2005. – 188 с.
17. *Гаврилюк Р. О.* Природа податкового права: антропосоціокультурний підхід: монографія / Р. О. Гаврилюк. – Чернівці: Чернів.нац. ун-т, 2014. – 636 с.
18. *Іванський А. Й.* Фінансово-правова відповідальність: теоретичний аналіз: [монографія] / А. Й. Іванський. – Одеса: Юридична література, 2008. – 504 с.
19. *Морозова Л. А.* Проблемы правовой ответственности государства, его органов и служащих: круглый стол журнала «Государство и право» / Л. А. Морозова // Государствоправо. – 2000. – № 3. – С. 20-36.
20. *Зражевская Т. Д.* Ответственность в системе гарантий конституционных норм (государственноправовые аспекты) / Т. Д. Зражевская, Н. А. Боброва. – Воронеж: Изд-во Воронежского унта, 1985. – 154 с.

Рарицька В. Б. Відповідальність держави у податкових правовідносинах як форма прояву асиметричності права держави на податки

Стаття присвячена питанням асиметричності права держави на податки та податкового обов'язку платника податку у розрізі їх відповідальності за порушення податкового законодавства. З огляду на висвітлені у статті особливості співвідношення відповідальності держави та її контрагента у податкових правовідносинах, обґрунтовано тезу про те, що відповідальність держави у податкових правовідносинах є формою прояву асиметричності податкового права держави.

Ключові слова: відповідальність держави, податкові правовідносини, право держави на податки, асиметричність.

Рарицкая В. Б. Ответственность государства в налоговых правоотношениях как форма проявления асимметричности права государства на налоги

Статья посвящена вопросам асимметричности права государства на налоги и налоговой обязанности налогоплательщика ввиду их ответственности за нарушение налогового законодательства. В силу освещенных в статье особенностей соотношения ответственности государства и его контрагента в налоговых правоотношениях, обоснованно тезис о том, что ответственность государства в налоговых правоотношениях является формой проявления асимметричности налогового права государства.

Ключевые слова: ответственность государства, налоговые правоотношения, право государства на налоги, асимметричность.

Raritska V. Responsibility of the State in tax relations as a form of manifestation of asymmetry of State right to tax

The article is devoted to the investigation of the asymmetry of State right to tax and tax obligation of the taxpayer in terms of their responsibility for tax violations. Taking into account the highlighted in the paper features of responsibility of the State and its counteragent in tax relations, author grounds the idea that the responsibility of the State in tax relations is a form of manifestation of asymmetry of State right to tax.

Key words: State responsibility, tax relations, State right to tax, asymmetry.